

Başvuru Numarası : 2024/1848
Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/56
Karar Numarası : 2025/129
Başvuran : B.S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, bulunduğu ceza infaz kurumunda Kurumun emanet eşya deposunda bulunan eşofmanının yandan cepli olduğu gerekçesiyle kendisine verilmediği ancak diğer mahpuslara aynı nitelikteki eşofmanların verildiği, kendisine ayrımcılık yapıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. Bulunduğu ceza infaz kurumunun emanet eşya deposunda iki adet eşofmanının bulunduğunu, talep etmesine rağmen bir tanesinin yandan cepli olması gerekçe gösterilerek kendisine verilmediğini,
- b. Kaldığı koğuşta bulunan diğer mahpuslara aynı nitelikteki eşofmanların verildiğini, kendisine ayrımcılık yapıldığını, daha önce aynı konuda şikâyetle bulunduğu için kendisine karşı cephe alındığını, konuya ilişkin kamera kayıtlarının da bulunduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

- a. Kargo yoluyla Kuruma gelen ve başvurana bilgi verilerek emanet eşya deposuna kaldırılan yan cepli eşofmanının renk ve fiziki şekil olarak Kurum personel üniformasına benzer nitelikte olması ve kurum güvenliği açısından sakıncalı olması nedeniyle kendisine teslim edilmediği,
- b. Ceza İnfaz Kurumunda düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla hükümlü ve tutukluların kurum içindeki hareketlerinin takip ve kontrolünün ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda sürdürüldüğü, bu bağlamda başvuranın kendisine cephe alındığına ilişkin iddiasının soyut bir beyan olduğu, kurum personelinin ilgili mevzuata uygun olarak görevini ifa ettiği, başvuranın iddialarına yönelik Kurum personelinin, herhangi bir kusur ve kabahatinin bulunmadığı, başvurana karşı keyfi bir uygulamanın söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesine göre; "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.*"

7. Mezkur Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularda ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

10. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

11. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

12. Somut olayda başvuran tarafından, bulunduğu ceza infaz kurumunun deposunda bulunan bir kıyafetinin kendisine teslim edilmediği ve bu konuda mahpuslar arasında ayrımcılık yapıldığı ileri sürülmektedir.

13. Anayasa Mahkemesi (AYM), içtihatlarında mahpusların eşyaları ile ilgili haklarını Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Mülkiyet Hakkı" başlıklı 35'inci maddesi ile ilişkilendirerek ele almaktadır (AYM, *Okan Ataoğlu*, B.No:2019/39277, 19/10/2022, para. 17). Anayasa'nın mezkûr maddesine göre "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) içtihatları incelendiğinde ise mahpusların eşyaları ile ilgili haklarının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1 No.lu Protokolünün mülkiyet hakkı başlıklı 1'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, *Tendam/İspanya*, B.No: 25720/05, 13/7/2010). Ele alınan içtihatlar doğrultusunda başvurunun özünün mülkiyet hakkı kapsamında kaldığı, başvuruda işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline yönelik bir iddia bulunmadığı anlaşılmıştır.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

16. Başvuranın iddiaları, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye